

การสานพลังความร่วมมือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะ

The Collaboration of Government, Private Sector, and Civil Society in Driving Smart City Policies

วันที่รับบทความ: 1 เมษายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 16 เมษายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ: 23 เมษายน 2567

สุรีย์พร สลับสี¹

พงษ์พัต วัฒนพงศ์ศิริ²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและความสำคัญของการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการผลักดันนโยบายเมืองอัจฉริยะ นำเสนอแนวทางการบูรณาการความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันให้เป็นเมืองอัจฉริยะอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนนโยบาย ฯ ดังกล่าว การขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะให้ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน จัดสรรงบประมาณและสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ในขณะที่ภาคเอกชนสามารถนำเสนอนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเมือง ส่วนภาคประชาสังคมจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน เพื่อให้การพัฒนาเมืองอัจฉริยะสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ดังนั้น การสานพลังความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การสานพลัง ความร่วมมือ นโยบาย เมืองอัจฉริยะ

¹ อาจารย์ ดร. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
e-mail: sureeporn.s@dru.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
e-mail: pongpat.w@dru.ac.th

The Collaboration of Government, Private Sector, and Civil Society in Driving Smart City Policies

Received: April 1, 2024

Revised: April 16, 2024

Accepted: April 23, 2024

Sureeporn Salapsri ¹

Pongpat Wattanapongsiri ²

Abstract

The purposes of this article were to study the roles and importance of participation between the government, private sector, and civil society in driving smart city policies, to present guidelines for integrating collaboration among all sectors to concretely promote the development of smart cities, and to provide recommendations to enhance the efficiency of the policy implementation. The successful implementation of smart city policies requires collaboration among all sectors including the government, private sector, and civil society. The government plays a crucial role in establishing clear policies and operational frameworks, allocating budgets, and supporting necessary infrastructure while the private sector can offer innovations and new technologies to improve urban management. Meanwhile, the civil society can serve as an intermediary to listen to public opinions and needs to ensure that smart city development can truly respond to the genuine demands of the people. Therefore, the collaboration among the government, private sector, and civil society is the key to success in sustainable smart city development that truly benefits the people.

Keywords: synergy, collaboration, policy, smart city

¹ Lecturer Dr., Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University

e-mail: sureeporn.s@dru.ac.th

² Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Dhonburi Rajabhat University

e-mail: pongpat.w@dru.ac.th

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ แนวคิดเมืองอัจฉริยะ (smart city) ได้กลายเป็นหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจจากนานาประเทศทั่วโลก เมืองอัจฉริยะมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมืองให้มีประสิทธิภาพตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ในขณะเดียวกันก็คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Lombardi, Giordano, Farouh, & Yousef, 2012, p. 137) อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะให้ประสบความสำเร็จนั้นมิใช่ภารกิจที่ง่าย หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เนื่องจากแต่ละภาคส่วนล้วนมีบทบาทและความสำคัญที่แตกต่างกันในการผลักดันให้เมืองอัจฉริยะเป็นรูปธรรม การบูรณาการความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายอย่างเหมาะสมจึงเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกคน

แนวคิดเกี่ยวกับเมืองอัจฉริยะ

เมืองอัจฉริยะ (smart city) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากความต้องการในการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลในการพัฒนาเมืองให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืน ซึ่งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทยให้คำนิยามของเมืองอัจฉริยะไว้ว่าเมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมือง ตลอดจนการลดค่าใช้จ่ายและลดการใช้ทรัพยากรของเมือง โดยมุ่งเน้นการออกแบบที่ดี ผสมผสานเข้ากับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง ภายใต้จุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ ทนสมัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข และยั่งยืน การพัฒนาเมืองอัจฉริยะมีมิติการพัฒนาได้หลายด้าน มีมิติที่สำคัญ 7 ด้านคือ 1) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (smart environment) 2) การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (smart mobility) 3) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (smart living) 4) พลเมืองอัจฉริยะ (smart people) 5) พลังงานอัจฉริยะ (smart energy) 6) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (smart economy) และ 7) การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (smart governance) (สถาบันพระปกเกล้า, 2563, หน้า 15-18) ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับเมืองอัจฉริยะจึงมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการเมืองให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนทฤษฎีเมืองอัจฉริยะ (smart city theory) ของ Albino, Berardi, and Dangelico (2015, pp. 10-11) มองว่าเมืองอัจฉริยะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ได้แก่ เศรษฐกิจอัจฉริยะ การเดินทางอัจฉริยะ สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ คนอัจฉริยะ การดำรงชีวิตอัจฉริยะ และการบริหารจัดการเมืองอัจฉริยะ โดยต้องมีการบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้อย่างเป็นระบบ ในขณะที่ Caragliu, Del Bo, and Nijkamp (2011, p. 65) ให้ความสำคัญกับการมีโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย รวมถึงการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา การดูแลสุขภาพ และการบริหารจัดการเมือง นอกจากนี้ งานวิจัยของ Nam and Pardo (2011, pp. 284-288) ยังชี้ให้เห็นว่า เมืองอัจฉริยะจำเป็นต้องมีการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างครบวงจร ทั้งในระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี การบริการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

อีกทั้งเมืองอัจฉริยะยังสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในการใช้ชีวิตในเมือง และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน (Nam & Pardo, 2011, p. 288) ทำให้เกิดความสุขและความพึงพอใจในการอยู่อาศัยในเมืองที่มีการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ (Hollands, 2008, pp. 313-316) ในทางปฏิบัติ เมืองอัจฉริยะได้นำมาใช้ในหลายเมืองทั่วโลก เช่น กรุงเทพมหานครที่ใช้เทคโนโลยีในการจัดการและพัฒนาพื้นที่เมือง (กรุงเทพมหานคร, 2563, หน้า 1-2) ดังนั้น เมืองอัจฉริยะไม่ได้เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเมืองเท่านั้น หากยังเป็นเครื่องมือที่สร้างคุณค่าให้กับชีวิตของประชาชนในเมืองด้วย

นอกจากนี้ หนึ่งในแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเมืองอัจฉริยะ ได้แก่ การบูรณาการความร่วมมือ (the integrative framework for collaborative governance) ตามนิยามของ Emerson, Nabatchi, and Balogh (2012, pp. 19-23) ซึ่งแนวคิดนี้สามารถนำมาปรับใช้ในการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการพัฒนาเมือง ดังนั้น การสานพลังความร่วมมือของทุกภาคส่วนนี้จะช่วยให้มีการใช้ประโยชน์จากความรู้และทรัพยากรที่หลากหลายมากขึ้น เป็นผลให้การพัฒนาเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืน

บทบาทของภาครัฐในการกำหนดนโยบายและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อเมืองอัจฉริยะ

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะเป็นแนวคิดที่ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมืองให้ดียิ่งขึ้นผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ (Albino, Berardi & Dangelico, 2015, p. 5) ซึ่งภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและนโยบายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ เนื่องจากเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจเชิงนโยบายและการจัดสรรงบประมาณ (Chourabi et al., 2012, p. 2292) จึงกล่าวได้ว่า ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ โดยรัฐบาลควรมีนโยบายที่สนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ (Albino, Berardi, & Dangelico, 2015, p. 5) ทั้งนี้ Meijer and Bolivar (2016, p. 392) กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะนั้นจะต้องมีกฎหมายหรือกฎระเบียบเพื่อกำกับดูแลนโยบายด้วย

หนึ่งในบทบาทหลักของภาครัฐคือการกำหนดกรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน รวมถึงการสร้างความมั่นคงปลอดภัยในการใช้งานเทคโนโลยีเหล่านี้ (Chourabi et al., 2012, pp. 2292-2293) อีกทั้ง ภาครัฐควรมีบทบาทในการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล เช่น โครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ระบบรักษาความปลอดภัยไซเบอร์ เพื่อรองรับการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในเมืองอัจฉริยะ (Pereira, Parycek, Falco, & Kleinhans, 2018, pp. 146-147)

ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ภาครัฐยังควรมีบทบาทในการส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม การวิจัยและพัฒนา การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัลที่จำเป็น (Caragliu, Del Bo, & Nijkamp, 2011, p. 65) ส่วนอีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญ ได้แก่ ภาครัฐควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชน ในการออกแบบและพัฒนาเมืองอัจฉริยะ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและ

บริบทของพื้นที่ (Mora, Deakin, & Reid, 2019, p. 70) โดยรัฐบาลสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้ (Pereira, Parycek, Falco, & Kleinhaus, 2018, pp. 150-153)

โดยสรุป บทบาทของภาครัฐในการกำหนดนโยบายและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อเมืองอัจฉริยะนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยรัฐบาลจำเป็นต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบในหลายด้าน ทั้งการกำหนดกรอบกฎหมาย การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาบุคลากร

การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการลงทุน นวัตกรรม และเทคโนโลยีสำหรับเมืองอัจฉริยะ

การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการลงทุน นวัตกรรม และเทคโนโลยีสำหรับเมืองอัจฉริยะเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน เมืองอัจฉริยะเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชนในเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของเมือง (Albino, Berardi, & Dangelico, 2015, p. 6)

ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะผ่านการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล นวัตกรรม และเทคโนโลยีใหม่ ๆ การร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันความรู้และทรัพยากร รวมทั้งการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชนเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Bouzguenda, Alalouch, & Fava, 2019, p. 1) การลงทุนของภาคเอกชนในโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสำหรับเมืองอัจฉริยะมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากภาคเอกชนมีศักยภาพสูงในการลงทุนและพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น IoT, Big Data, AI และ 5G เป็นต้น (Wang, Zhao, Gangadhar & Li, 2021, p. 1) การให้เอกชนเข้ามาร่วมลงทุนและบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี จะช่วยลดภาระงบประมาณของภาครัฐ รวมถึงผลักดันให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและทันสมัย อันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Yigitcanlar et al., 2018, pp. 145-146)

ภาคเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะได้หลายรูปแบบ เช่น การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล การพัฒนาแพลตฟอร์มและบริการดิจิทัลสำหรับประชาชน การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม และการร่วมมือกับภาครัฐในการกำหนดนโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้อง (Caragliu & Del Bo, 2019, pp. 373-378) นอกจากนี้ ภาคเอกชนยังสามารถมีบทบาทในการสร้างนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของเมืองอัจฉริยะ เช่น ระบบจัดการจราจร ระบบบริหารจัดการพลังงาน และแอปพลิเคชันสำหรับการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ การสนับสนุนการสร้างสตาร์ทอัพและธุรกิจนวัตกรรมก็เป็นอีกหนึ่งบทบาทสำคัญของภาคเอกชน (Lara, Moreira da Costa, Furlani, & Yigitcanlar, 2016, pp. 3-9)

ดังนั้น กล่าวได้ว่า ภาคเอกชนมีบทบาทสำคัญในการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะ ซึ่งการลงทุนของภาคเอกชนจะเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของเมืองและยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การมี

ส่วนร่วมของภาคเอกชนในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะควรมีการกำกับดูแลและกำหนดกรอบความร่วมมืออย่างเหมาะสม (Trencher & Karvonen, 2019, p. 610) เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนและชุมชนโดยรวม

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะ

การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะนั้นได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ยั่งยืน (Mora, Deakin, & Reid, 2019, pp. 81-82) การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมช่วยให้นโยบายและการดำเนินงานสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง และช่วยเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในการพัฒนาเมือง ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะเป็นสิ่งสำคัญซึ่งในหลายเมืองภาคประชาสังคมมีการรวมกลุ่มและจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อร่วมขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะ เช่น การรวมกลุ่มของประชาชนทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการเจรจากับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการต่าง ๆ ของเมือง นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในการออกแบบและวางแผนพัฒนาเมืองถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ยั่งยืน เนื่องจากประชาชนเป็นผู้ใช้บริการและได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาเมือง (Cardullo & Kitchin, 2019, pp. 1-2) การมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยให้ได้ข้อมูลความต้องการที่แท้จริง และสร้างการยอมรับในแผนงานต่าง ๆ ของรัฐ

การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงต้องอาศัยความไว้วางใจและการสื่อสารสองทางระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลอย่างครบถ้วนและการสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย (Pereira, Parycek, Falco, & Kleinhans, 2018, pp. 154-156) เช่น การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นสาธารณะเกี่ยวกับแผนพัฒนาเมือง การเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบพื้นที่และบริการสาธารณะ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจะช่วยให้นโยบายเมืองอัจฉริยะสามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยการสร้างพื้นที่ กระบวนการ และกลไกที่เอื้ออำนวยให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

การสานพลังความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อผลักดันให้เมืองอัจฉริยะเป็นรูปธรรม

การสานพลังความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้เมืองอัจฉริยะเป็นรูปธรรม เนื่องจากการพัฒนาเมืองอัจฉริยะเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยเฉพาะการทำงานบูรณาการระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะ (Anthopoulos & Fitsilis, 2010, p. 301) ขณะที่ Caragliu, Del Bo, and Nijkamp (2011, pp. 70-78) เน้นย้ำถึงบทบาทของภาค

ประชาสังคมในการสร้างนวัตกรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจากนี้ Albino, Berardi, & Dangelico (2015, pp. 8-9) ยังชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างสามภาคส่วนจะช่วยให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การแบ่งปันข้อมูล และการสร้างนวัตกรรมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Pereira, Parycek, Falco, & Kleinhans (2018, pp. 146-148) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะทำให้เมืองอัจฉริยะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและกรอบกฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ รวมถึงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีที่จำเป็น (Nam & Pardo, 2011, pp. 283-288) ภาคเอกชนสามารถนำเสนอนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการพัฒนาเมือง รวมถึงการลงทุนในโครงการต่าง ๆ (Angelidou, 2014, pp. S6-S9) ส่วนภาคประชาสังคมมีบทบาทในการให้ข้อมูลย้อนกลับ ติดตามตรวจสอบ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Caragliu, Del Bo, & Nijkamp, 2011, pp. 70-78) ดังนั้น การขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีการประสานและบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพราะแต่ละภาคส่วนมีบทบาทและความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน การรวมพลังจากทุกภาคส่วนจะช่วยให้เกิดการบูรณาการทรัพยากรและความรู้อย่างครบถ้วน ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมและการยอมรับจากประชาชนด้วย

หลายประเทศทั่วโลกได้ขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะโดยใช้การประสานและบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เช่น การพัฒนาเมืองอัจฉริยะในประเทศเคนยา ซึ่งพบว่าความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ นโยบายประสบความสำเร็จ เนื่องจากช่วยให้เกิดการแบ่งปันข้อมูล แลกเปลี่ยนความรู้ และระดมทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ในกรณีของสิงคโปร์ ถือเป็นประเทศผู้นำในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ โดยมีโครงการ “Smart Nation” ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการด้านต่างๆ เช่น การคมนาคมขนส่ง การบริหารจัดการน้ำ และการให้บริการสาธารณสุข โดยมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน (Anthopoulos, 2015, pp. 143-145) ส่วนเกาหลีใต้ มีนโยบาย “U-City” ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเมืองอัจฉริยะโดยการผสานการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการวางแผนและบริหารจัดการเมือง โดยมีการร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันวิจัย (Lee, Hancock, & Hu, 2014, pp. 80-81) ในขณะที่เนเธอร์แลนด์ มีโครงการ “Amsterdam Smart City” ที่เป็นการร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริษัทเอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชน เพื่อพัฒนานวัตกรรมด้านพลังงาน การจราจร และสิ่งแวดล้อม (Deakin & Al Waer, 2011, p. 134) เป็นต้น

กรณีประเทศไทยก็มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะเช่นเดียวกัน โดยภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย กฎระเบียบ และมาตรฐานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ นอกจากนี้ ภาครัฐยังเป็นผู้จัดสรรงบประมาณและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น โครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และระบบขนส่งสาธารณะ ทั้งนี้ รัฐบาลไทยได้กำหนดนโยบาย Thailand 4.0 เพื่อผลักดันประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สำหรับเมืองอัจฉริยะเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญ โดยรัฐบาลในขณะนั้นได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้สอดคล้องกับ

ทิศทางการพัฒนาประเทศ (สถาบันพระปกเกล้า, 2563, หน้า 18) นอกจากนี้ ยังมีสำนักงานเมืองอัจฉริยะเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีภารกิจในการจัดทำแผนแม่บท แผนปฏิบัติการและการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

ส่วนภาคเอกชนไทยมีบทบาทในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทเทคโนโลยีขนาดใหญ่และสตาร์ทอัพที่มีความคล่องตัวและความเชี่ยวชาญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการดิจิทัล รวมถึงผู้ให้บริการโทรคมนาคมและสถาบันการเงินได้เข้ามามีส่วนร่วมโครงการนำร่องเมืองอัจฉริยะต่าง ๆ ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (digital infrastructure) (ฐานเศรษฐกิจ, 2566) และเทคโนโลยีรวมถึงนวัตกรรมทางการเงิน เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชัน การรับชำระเงินแบบไร้สัมผัส เป็นต้น (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการเมืองและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

สำหรับภาคประชาสังคมนั้น การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมจะช่วยให้การพัฒนาเมืองอัจฉริยะตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพราะภาคประชาสังคมสามารถนำเสนอมุมมอง ข้อเสนอแนะ และความต้องการจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ คนพิการ เยาวชน ฯลฯ มาใช้ในการเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาเมืองได้ นอกจากนี้ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานทางวิชาการต่าง ๆ ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของไทย อีกทั้งยังร่วมพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดอบรม เพื่อเพิ่มทักษะให้บุคลากรของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ระหว่างกันด้วย (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเมืองอัจฉริยะของไทยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของเทคโนโลยีและนวัตกรรม

โดยสรุป การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจะช่วยให้การพัฒนาเมืองอัจฉริยะสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และสอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยภาครัฐเป็นผู้กำหนดทิศทางและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุน ภาคเอกชนนำเสนอนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และภาคประชาสังคมให้ข้อมูลย้อนกลับและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งความร่วมมือในลักษณะนี้จะช่วยให้การพัฒนาเมืองอัจฉริยะเป็นไปอย่างยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะ

การขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยการสานพลังจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยมีข้อเสนอที่สำคัญเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ มีอยู่หลายประการ ซึ่งได้แก่

1. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ โดยต้องมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Deakin & Al Waer, 2011, pp. 134-135) ซึ่งการที่ภาครัฐมีนโยบายรวมถึงมาตรการที่ชัดเจนก็จะส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติจะมีความชัดเจนตามไปด้วย

2. ภาครัฐควรมีการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความร่วมมือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการหรือองค์กรกลางที่ประกอบด้วยตัวแทนจากทุกภาคส่วน เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมสมอง และสร้างความร่วมมือในการดำเนินโครงการต่าง ๆ (Angelidou, 2014, pp. S8-S9) รวมทั้งส่งเสริมการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและดำเนินโครงการ เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของชุมชน (Caragliu, Del Bo, & Nijkamp, 2011, pp. 77-78) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสและพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายทุกขั้นตอน

3. ภาครัฐควรสร้างแรงจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การสนับสนุนด้านงบประมาณ หรือการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อดึงดูดให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและพัฒนานวัตกรรมสำหรับเมืองอัจฉริยะ (Batty et al., 2012, pp. 495-496) ซึ่งพันธมิตรภาคเอกชนนี้เป็นภาคส่วนที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะ

4. ภาครัฐควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดเมืองอัจฉริยะให้กับประชาชนซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดการยอมรับและการมีส่วนร่วมในระยะยาว พร้อมกับการพัฒนาบุคลากรและยกระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมสำหรับเมืองอัจฉริยะให้แก่ทุกภาคส่วน เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Hollands, 2008, pp. 311-313) ซึ่งการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ทุกภาคส่วนนั้นเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืนต่อไป

บทสรุป

การพัฒนาเมืองอัจฉริยะเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรของเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและสร้างความยั่งยืนให้กับเมือง การขับเคลื่อนนโยบายเมืองอัจฉริยะให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยการสานพลังและประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยภาครัฐมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา ภาคเอกชนมีบทบาทในการลงทุนและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ขณะที่ภาคประชาสังคมมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบและวางแผน เพื่อให้การพัฒนาเมืองอัจฉริยะตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างโปร่งใสและเปิดกว้างจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของเมืองอัจฉริยะอย่างยั่งยืน โดยสรุปแล้ว การสานพลังร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันให้นโยบายเมืองอัจฉริยะประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริงและเกิดความยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กรุงเทพธุรกิจ. (2565, ธันวาคม 20). ปั่นเมืองต้นแบบ ‘นนทบุรี’ ยกระดับศักยภาพการศึกษา-คุณภาพชีวิต. **กรุงเทพธุรกิจ**. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/health/education/1043859>
- กรุงเทพมหานคร. (2563). **Smart City Handbook: Bangkok-Interview Questions**. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร.
- ฐานเศรษฐกิจ. (2566, พฤศจิกายน 20). AIS ชี้สร้าง “สมาร์ทซิตี้” ให้สำเร็จต้องตอบโจทย์ความต้องการประชาชน. **ฐานเศรษฐกิจ**. สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/technology/technology/581396>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564, เมษายน 5). “กรุงเทพฯ” นำเทคโนโลยีทางการเงินปั้น “ฉะเชิงเทรา” เป็น Smart City. **ประชาชาติธุรกิจออนไลน์**. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/finance/news-642825>
- สถาบันพระปกเกล้า. (2563). รายงานสถานการณ์ การกระจายอำนาจ ประจำปี พ.ศ. 2562: บทสำรวจการพัฒนาเมืองอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2564). การส่งเสริมเมืองอัจฉริยะ. สืบค้นจาก <https://www.depa.or.th/th/smart-city-plan/smart-city-office>
- Albino, V., Berardi, U., & Dangelico, R.M. (2015). Smart cities: Definitions, dimensions, performance, and initiatives. **Journal of Urban Technology**, 22(1), pp. 3-21.
- Angelidou, M. (2014). Smart city policies: A spatial approach. **Cities**, 41, pp. S3-S11.
- Anthopoulos, L. (2015). Defining smart city architecture for sustainability. In **Proceedings of 14th Electronic Government and 7th Electronic Participation Conference (IFIP2015)**. (pp. 140–147). IOS Press.
- Anthopoulos, L., & Fitsilis, P. (2010). From Digital to Ubiquitous Cities: Defining a Common Architecture for Urban Development. In **Proceedings of the 2010 Sixth International Conference on Intelligent Environments**. (pp. 301-306). IEEE.
- Batty, M., Axhausen, K. W., Giannotti, F., Pozdnoukhov, A., Bazzani, A., Wachowicz, M., Ouzounis, G. & Portugali, Y. (2012). Smart cities of the future. **The European Physical Journal Special Topics**, 214(1), pp. 481-518.
- Bouzguenda, I., Alalouch, C., & Fava, N. (2019). Towards smart sustainable cities: A review of the role digital citizen participation could play in advancing social sustainability. **Sustainable Cities and Society**, 50, pp. 1-15.

- Caragliu, A., & Del Bo, C.F. (2019). Smart innovative cities: The impact of Smart City policies on urban innovation. **Technological Forecasting and Social Change**, 142, pp. 373-383.
- Caragliu, A., Del Bo, C., & Nijkamp, P. (2011). Smart cities in Europe. **Journal of Urban Technology**, 18(2), pp. 65-82.
- Cardullo, P., & Kitchin, R. (2019). Being a 'citizen' in the smart city: Up and down the scaffold of smart citizen participation in Dublin, Ireland. **GeoJournal**, 84, pp. 1-13.
- Chourabi, H., Nam, T., Walker, S., Gil-Garcia, J.R., Mellouli, S., Nahon, K., Pardo, T.A., & Scholl, H.J. (2012). Understanding smart cities: An integrative framework. In **Proceedings of the 45th Annual Hawaii International Conference on System Sciences**. (pp. 2289-2297). IEEE.
- Deakin, M., & Al Waer, H. (2011). From intelligent to smart cities. **Intelligent Buildings International**, 3(3), pp. 133-139.
- Emerson, K., Nabatchi, T., & Balogh, S. (2012). An integrative framework for collaborative governance. **Journal of Public Administration Research and Theory**, 22(1), pp. 1-29.
- Hollands, R.G. (2008). Will the real smart city please stand up? Intelligent, progressive or entrepreneurial?. **City**, 12(3), pp. 303-320.
- Lara, A.P., Moreira da Costa, E., Furlani, T.Z., & Yigitcanlar, T. (2016). Smartness that matters: Towards a comprehensive and human-centred characterisation of smart cities. **Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity**, 2(2), pp. 1-13.
- Lee, J.H., Hancock, M.G., & Hu, M.C. (2014). Towards an effective framework for building smart cities: Lessons from Seoul and San Francisco. **Technological Forecasting and Social Change**, 89, pp. 80-99.
- Lombardi, P., Giordano, S., Farouh, H., & Yousef, W. (2012). Modelling the smart city performance. **Innovation: The European Journal of Social Science Research**, 25(2), pp. 137-149.
- Meijer, A., & Bolívar, M.P.R. (2016). Governing the smart city: a review of the literature on smart urban governance. **International Review of Administrative Sciences**, 82(2), pp. 392-408.
- Mora, L., Deakin, M., & Reid, A. (2019). Strategic principles for smart city development: A multiple case study analysis of European best practices. **Technological Forecasting and Social Change**, 142, pp. 70-97.

- Nam, T., & Pardo, T.A. (2011). Conceptualizing smart city with dimensions of technology, people, and institutions. In **Proceedings of the 12th Annual International Digital Government Research Conference: Digital Government Innovation in Challenging Times**. (pp. 282-291). ACM.
- Pereira, G.V., Parycek, P., Falco, E., & Kleinhans, R. (2018). Smart governance in the context of smart cities: A literature review. **Information Polity**, 23(2), pp. 143-162.
- Trencher, G., & Karvonen, A. (2019). Stretching “smart”: advancing health and well-being through the smart city agenda. **Local Environment**, 24(7), pp. 610-627.
- Wang, K., Zhao, Y., Gangadhari, R.K., & Li, Z. (2021). Analyzing the Adoption Challenges of the Internet of Things (IoT) and Artificial Intelligence (AI) for Smart Cities in China. **Sustainability**, 13(19), pp. 1-35.
- Yigitcanlar, T., Kamruzzaman, M., Buys, L., Ioppolo, G., Sabatini-Marques, J., da Costa, E.M. & Yun, J.J. (2018). Understanding ‘smart cities’: Intertwining development drivers with desired outcomes in a multidimensional framework. **Cities**, 81, pp. 145-160.